

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора,
завідувачки кафедри страхування, банківської справи та ризик-
менеджменту економічного факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Приказюк Наталії Валентинівни

на дисертаційну роботу Подоляка Олександра Леонідовича на тему
«Розвиток страхового ринку в умовах становлення цифрової економіки»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
галузі знань 07 Управління та адміністрування

1. Актуальність обраної теми дослідження

Страховий ринок є невід'ємною основою фінансової стабільності та економічної безпеки України, головне завдання якого полягає в захисті інтересів громадян і бізнесу від фінансових втрат. Сучасний етап розвитку страхового ринку України характеризується його функціонуванням в умовах війни, адаптації до цифрової трансформації економіки, зміни діючого законодавства в сфері страхування, появи нових видів ризиків, необхідності прискорення імплементації європейських вимог і стандартів. При цьому страховий ринок сприяє залученню інвестицій, покращенню інвестиційного клімату в державі, що є пріоритетним напрямом повоєнного відновлення вітчизняної економіки і об'єктів інфраструктури.

В умовах цифровізації економіки та суспільства страховий ринок відстає за рівнем диджиталізації та впровадження сучасних цифрових технологій від інших сегментів фінансового сектору, що обумовлює необхідність трансформації існуючих підходів і моделей його подальшого розвитку. Низький рівень цифровізації страхового ринку обумовлює низку проблем його функціонування, пов'язаних зі зниженням операційної ефективності страхових компаній, відсутністю персоналізованих продуктів, збільшенням часу на

оформлення полісів та уповільненням виплат, неможливістю аналізувати великі масиви даних і створювати адаптивні тарифи, що призводить до низького рівня довіри з боку споживачів до страхових послуг і продуктів. Також фрагментарна цифровізація страхового ринку впливає на рівень його конкурентоспроможності і ускладнює інтеграцію з європейськими системами та входженням до єдиного страхового ринку Європейського союзу (ЄС).

Обрана Подоляком О. Л. тема дисертаційної роботи присвячена розвитку страхового ринку в умовах цифрової економіки є своєчасною і актуальною, враховуючи збільшення попиту клієнтів на онлайн-страхування, кіберстрахування, страхування воєнних ризиків.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Основні теоретико-методичні положення та науково-практичні рекомендації дисертаційної роботи Подоляка О. Л. є частиною наукових досліджень Національного університету «Чернігівська політехніка» і знайшли відображення при виконанні тем науково-дослідних робіт «Стратегічні детермінанти розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифровізації національної економіки» (номер державної реєстрації 0123U104317), «Розвиток фінансової системи в умовах турбулентності та становлення цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0125U000298), що підтверджує актуальність та практичну значущість проведеного дослідження для розвитку фінансового сектора та страхового ринку України.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

У дисертаційній роботі Подоляка О. Л. проведено глибокий теоретико-методологічний аналіз існуючих наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених проблематиці функціонування і перспектив розвитку страхового ринку в умовах цифрової економіки, досліджено зміни в нормативно-законодавчій базі, основні міжнародні вимоги і стандарти у сфері страхування, використано статистичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, Національної

асоціації страховиків України, Ліги страхових організацій України, Міжнародної асоціації органів страхового нагляду, Всесвітньої федерації страхових організацій, Європейської Комісії, Європейської федерації страхування та перестрахування, Європейського управління зі страхування та професійних пенсій та ін.

Обґрунтованість мети, поставлених завдань, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується використанням сукупності загальнонаукових та специфічних методів дослідження, зокрема: історичного, аналізу та синтезу, узагальнення, індукції, дедукції, порівнянь, економіко-статистичного, аналітичного, графоаналітичного, наукової абстракції, стратегічного планування.

Зміст і структура дисертаційної роботи, опубліковані наукові праці Подоляка О. Л. свідчать, що ключові положення, висновки і пропозиції, що виносяться на захист, сформульовані автором самостійно і повністю відображають його власні здобутки.

4. Наукова і практична значимість одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи Подоляка О. Л. полягає у вирішенні наукового завдання розвитку страхового ринку в умовах цифрової економіки завдяки проведенню комплексної трансформації існуючих бізнес-моделей його функціонування, широкого впровадження сучасних цифрових технологій, управління ризиками, розвитку цифрової інфраструктури. До числа найбільш значимих результатів дисертації необхідно віднести наступні. Обґрунтовано теоретико-методичні підходи до оцінки цифрового потенціалу страхових компаній України в умовах розвитку цифрової економіки, поглиблено понятійно-категоріальний апарат, а саме наведено авторське визначення сутності поняття «цифровий потенціал страхових компаній», описано взаємозв'язок цифрового потенціалу з іншими видами потенціалів страхових компаній, розроблено методику оцінки індикаторів і показників оцінки зазначеного потенціалу.

В дисертаційні роботи автором удосконалено:

– систематизацію етапів розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки, що дало змогу виокремити такі етапи як: розвиток онлайн-страхування; створення страховими компаніями мобільних додатків та вебсервісів; впровадження і розвиток Insurtech та Інтернету речей у страхування; диджитал-революція у страхуванні; цифрова трансформація екосистеми страхування, що дало змогу чітко простежити ключові тенденції цифрової трансформації страхового ринку та визначити напрями його подальшого розвитку в умовах цифровізації економіки і суспільства та навести специфічні характеристики кожного з них;

– структуру механізму цифрової трансформації страхового ринку України, описано його складові елементи, ефекти від практичного використання і функціонування зазначеного механізму, які полягають у прискоренні інноваційного розвитку страхового ринку спрямованого на задоволення зростаючих потреб споживачів страхових продуктів;

– концептуальний підхід до розробки стратегії розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки, при цьому особливу увагу в умовах необхідності імплементації європейських вимог і стандартів приділено обґрунтуванню напрямів розробки і впровадження ESG стратегії, для узгодження загальнодержавних інтересів з інтересами учасників страхового ринку.

Серед основних положень наукової новизни, які набули подальшого розвитку, основними є визначення ролі і місця страхового ринку в цифровій економіці, виявлення впливу ризиків, пов'язаних з цифровізацією на його діяльність, створення адекватної сучасним вимогам і реаліям цифрової інфраструктури страхового ринку; наукові підходи до обґрунтування необхідності переходу страхового ринку від використання маркетингоорієнтованої моделі до клієнтоорієнтованої, яка передбачає розробку персоналізованих страхових продуктів і послуг; визначення ключових напрямів впливу цифрової трансформації страхового ринку на стабілізацію фінансової

системи України завдяки розвитку кіберстрахування, страхування інвестицій від військових ризиків, екологічного та пенсійного страхування.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що її основні теоретико-методичні та науково-практичні положення використовуються в діяльності Приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС» для оцінки цифрового потенціалу, обсягу і структури витрат пов'язаних з цифровим маркетингом, а також впровадженням клієнтоорієнтованих та ризикоорієнтованих підходів (довідка № ГО 1800-1139 від 12.02.2026 р.), вдосконаленні механізму діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «Арсенал страхування» в умовах її переходу на цифрову модель та впровадження цифровізації основних бізнес-процесів; розробці напрямів стратегії цифровізації та ESG стратегії для прискорення імплементації до європейських вимог у сфері відповідності екологічним, соціальним, управлінським стандартам її функціонування та розвитку, проведенні кластеризації з метою виявлення найближчих конкурентів зазначеної страхової компанії (довідка №11- 2026/443 від 10.03.2026 р.).

Результати дисертаційної роботи Подоляка О. Л. також використовуються в навчальному процесі Національного університету «Чернігівська політехніка» при розробці методичних матеріалів та викладанні навчальних дисциплін «Страхові послуги», «Страхування», «Страхування фінансових ризиків» (довідка № 202/08-836 від 12.05. 2026 р.).

Наукові і практичні положення дисертаційної роботи були представлені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також форумах, що проходили у містах – Запоріжжя, Кропивницький, Рівне, Чернігів.

Вивчення змісту дисертаційної роботи, розроблених і представлених в ній положень наукової новизни, висновків і практичних рекомендацій дозволяє зробити висновок про належний рівень їх обґрунтованості та достовірності, а також практичну цінність, що характеризується доведенням їх до рівня конкретних пропозицій, спрямованих на забезпечення розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки.

5. Зміст дисертації та її завершеність

Дисертаційна робота має класичну структуру, складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У вступі обґрунтовано мету дисертаційної роботи, яка полягає у дослідженні теоретико-методичних засад та обґрунтування науково-практичних рекомендацій щодо розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки, посилення євроінтеграційних процесів та необхідності забезпечення повосенної відбудови національної економіки. Для досягнення поставленої мети в дисертації визначено і виконано комплекс завдань. Сформульовані автором мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження повністю відповідають обраній темі дисертаційної роботи.

В першому розділі дисертації «Теоретичні основи цифрової трансформації страхового ринку України в умовах розвитку цифрової економіки» Подоляк О.Л. достатньо глибоко дослідив концептуальні основи становлення і розвитку цифрової економіки, ролі і значення процесів цифровізації страхового ринку та побудови його цифрової інфраструктури, враховуючи сучасні тенденції цифрової трансформації фінансового сектору, зміну попиту споживачів на страхові продукти і послуги. Значну увагу приділено змінам, що відбулися в інституційному і нормативно-правовому регулюванні діяльності вітчизняного страхового ринку, розглянуто наукові підходи до трактування понять «диджиталізація», «цифровізація» та «цифрова трансформація» страхового ринку та їх відмінності, досліджено еволюцію розвитку зазначеного ринку в умовах цифрової економіки, проведено аналіз сучасного стану та перспектив розвитку світового страхового ринку та трансформації його екосистеми під впливом процесів цифровізації (с. 25–84).

Другий аналітичний розділ «Фінансово-економічні аспекти функціонування і розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки» присвячений ґрунтовному аналізу показників фінансово-економічної діяльності страхових компаній як основних учасників страхового ринку. Це дало змогу виявити тенденції зменшення кількості страхових компаній

в останні роки, визначити найбільш прибуткові страхові продукти для страховиків, провести кластеризацію страхових компаній, які мають подібні за розміром обсяги валових страхових премій по кожному страховому продукту і розподілити їх за кластерами. Визначено рейтинг страхових компаній за різними показниками, зокрема, за представленістю видів страхування на сайтах страхових компаній та їх відвідуванням. Акцентовано увагу на ролі страхових компаній як інституційних інвесторів та необхідності розвитку страхування інвестицій від воєнних ризиків. Вказано на активне впровадження штучного інтелекту у страхуванні, визначено ризики пов'язані з його використанням. Обґрунтовано необхідність входження страхового ринку України до єдиного цифрового простору страхового ринку ЄС, запропоновано використання клієнтоорієнтованих підходів і надання системи знижок при оформленні страхових полісів для постійних клієнтів (с. 87–151).

У третьому розділі дисертаційної роботи «Механізм реалізації концепції розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки» визначено науково-прикладні аспекти розробки механізму цифрової трансформації страхового ринку України, побудовано його структуру, описано складові елементи, розроблено методику оцінки цифрового потенціалу страхового ринку та оцінювання інтегрального індексу цифрової довіри до страхових компаній.

Розроблено концептуальну схему стратегії розвитку страхового ринку України в умовах цифрової економіки та її складові, а саме конкурентну, інвестиційну, операційну стратегії та стратегію цифровізації, детально описано напрями їх реалізації (с. 156–218).

Аналіз змісту і структури дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що висновки і рекомендації, наведені в ній, є достатньо обґрунтованими, виконаними на належному науковому рівні, що дозволяє позитивно оцінити наукову та практичну значущість проведеного Подоляком О. Л. дослідження.

6. Академічна доброчесність

Дисертаційне дослідження та наукові публікації, у яких висвітлено його результати, виконані з дотриманням принципів академічної доброчесності. Текст

дисертаційної роботи пройшов обов'язкову перевірку щодо наявності текстових збігів та підтвердив відповідність встановленим вимогам. Усі запозичені ідеї, наукові результати та текстові матеріали інших авторів належним чином супроводжуються посиланнями на відповідні джерела.

7. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи Подоляка О. Л. знайшли своє відображення у 11 наукових працях, серед яких: 1 стаття у зарубіжному виданні, внесеному до міжнародної наукометричної бази даних (Web of Science); 4 статті у наукових фахових виданнях України; 6 тез доповідей – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючі отриманні в дисертаційній роботі Подоляка О. Л. наукові результати, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні моменти і висловити деякі зауваження:

1. На рис. 1.1. (с. 34–36) наведено роль і місце страхового ринку в цифровій економіці та показано його взаємодію і взаємовплив на фінансову систему держави. При цьому окрім фінансового ринку, було б доцільним описати, яким чином цифровізація страхового ринку впливає на інші сфери і ланки фінансової системи.

2. Автору слід було б детальніше обґрунтувати вплив державного регулювання на процеси цифровізації страхового ринку та перспективи адаптації нормативно-правової бази до сучасних цифрових викликів (с. 38–42).

3. У першому розділі дисертації (пункт 1.3.) використано міжнародний досвід цифровізації страхового сектору, проте окремі рекомендації потребують додаткової адаптації до особливостей функціонування вітчизняного страхового ринку та його інституційного середовища.

4. У пункті 2.2 другого розділу дисертаційної роботи автором проведена кластеризацію страхових компаній з метою виявлення найближчих конкурентів. В роботі зазначено, що найбільша конкуренція має місце саме в межах кластера,

однак у подальших часових періодах склад кластерів може змінитись. під впливом цифрової трансформації страхових компаній (с. 95–98). Проте, на нашу думку, дискусійним залишається питання забезпечення стійкості та актуальності сформованих кластерів у довгостроковій перспективі. Доцільним було б доповнити дослідження аналізом динаміки кластерної структури страхового ринку та оцінкою можливих змін у приналежності компаній до окремих кластерів залежно від темпів цифровізації їх діяльності.

5. Автором запропоновано напрями цифрової трансформації страхових компаній, однак, поза належною увагою залишилися питання оцінювання рівня цифрової готовності персоналу страхових компаній, що є важливою передумовою успішного впровадження цифрових інновацій.

6. Наведений в пункті 3.2 дисертаційної роботи методичний підхід до оцінювання інтегрального індексу цифрової довіри клієнтів до страхових компаній, безперечно, становить науковий інтерес, однак потребує додаткового обґрунтування щодо вибору системи показників та визначення їх вагових коефіцієнтів. Не зовсім зрозумілим залишається вибір складових інтегрального коефіцієнту цифрової довіри, що певною мірою ускладнює практичне застосування запропонованої методики (с. 189–193).

Зазначені дискусійні положення, зауваження і недоліки є свідченням складності та багатоаспектності досліджуваної проблематики і не знижують наукової цінності дисертації та принципово не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Подоляка О. Л. на тему «Розвиток страхового ринку в умовах становлення цифрової економіки» є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням виконаним на актуальну тему. Зміст і структура дисертації відповідає визначеній меті, поставлені аспірантом наукові завдання вирішені, елементи наукової новизни обґрунтовані.

За змістом, структурою, обсягом та фаховим спрямуванням дисертаційна робота відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування»,

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261(зі змінами та доповненнями) та Постанови Кабінету Міністрів України «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами та доповненнями) та Дисертаційна робота на тему «Розвиток страхового ринку в умовах становлення цифрової економіки» рекомендується до захисту, а її автор – Подоляк Олександр Леонідович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри страхування,
банківської справи та ризик-менеджменту
економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Наталія Приказюк